

SLO-leerdoelenkaart beheersingsniveaus Geschiedenis bovenbouw havo/vwo

Kern	Leerdoel	Subkern	Leerdoelen havo	Leerdoelen vwo	Vakbegrippen	CE/SE havo	CE/SE vwo	Eindterm havo	Eindterm vwo
Kenmerkende aspecten		Inhoud	B8.1. Je kent de kenmerkende aspecten van alle tijdvakken.	B8.1. Je kent de kenmerkende aspecten van alle tijdvakken.		CE	CE	B8. De kenmerkende aspecten voor ieder tijdvak noemen.	B8. De kenmerkende aspecten voor ieder tijdvak noemen.
		Voorbeelden	B8.2. Je geeft bij elk kenmerkend aspect een passend voorbeeld van een gebeurtenis, ontwikkeling, verschijnsel of handeling dan wel gedachtegang van een persoon en je gebruikt dit voorbeeld om het betreffende aspect te verduidelijken.	B8.2. Je geeft bij elk kenmerkend aspect een passend voorbeeld van een gebeurtenis, ontwikkeling, verschijnsel of handeling dan wel gedachtegang van een persoon en je gebruikt dit voorbeeld om het betreffende aspect te verduidelijken.		CE	CE	B8. Bij elk kenmerkend aspect van een tijdvak een passend voorbeeld geven van een gebeurtenis, ontwikkeling, verschijnsel of handeling dan wel gedachtegang van een persoon en dit voorbeeld gebruiken om het betreffende aspect te verduidelijken.	B8. Bij elk kenmerkend aspect van een tijdvak een passend voorbeeld geven van een gebeurtenis, ontwikkeling, verschijnsel of handeling dan wel gedachtegang van een persoon en dit voorbeeld gebruiken om het betreffende aspect te verduidelijken.
		Oriëntatie op heden	B8.3. Je legt uit hoe kennis van een tijdvak de oriëntatie op de hedendaagse werkelijkheid beïnvloedt.	B8.3. Je legt uit hoe kennis van een tijdvak de oriëntatie op de hedendaagse werkelijkheid beïnvloedt.		CE	CE	B8. Uitleggen hoe kennis van het betreffende tijdvak de oriëntatie op de hedendaagse werkelijkheid beïnvloedt	B8. Uitleggen hoe kennis van het betreffende tijdvak de oriëntatie op de hedendaagse werkelijkheid beïnvloedt
		Betekenis verlenen		B8.4. Je legt uit dat de betekenis die aan tijdvakken wordt toegekend mede afhangt van de tijd, plaats en omstandigheden waarin mensen zich met het verleden bezighouden.					B8. Uitleggen dat de betekenis die aan tijdvakken wordt toegekend mede afhangt van de tijd, plaats en omstandigheden waarin mensen zich met het verleden bezighouden.
1. Jagers en boeren (-3000 v C)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van jagers en boeren (-3000 v C) en je geeft er betekenis aan.	1. De levenswijze van jagers-verzamelaars	B8.5.1.1.1. Je legt uit waarom jagers-verzamelaars nomaden waren.	B8.5.1.1.1. Je legt uit waarom jagers-verzamelaars nomaden waren.	prehistorie jagers verzamelaars nomaden		CE	1. De levenswijze van jagers-verzamelaars.	1. De levenswijze van jagers-verzamelaars.
			B8.5.1.1.2. Je legt uit dat het ontbreken van schriftelijke bronnen in de prehistorie van belang is voor onze kennis van deze tijd.	B8.5.1.1.2. Je legt uit dat het ontbreken van schriftelijke bronnen in de prehistorie van belang is voor onze kennis van deze tijd.					
		2. Het ontstaan van landbouw en landbouwsamenlevingen	B8.5.1.2.1. Je legt veranderingen uit die het gevolg waren van de agrarische revolutie.	B8.5.1.2.1. Je legt veranderingen uit die het gevolg waren van de agrarische revolutie.	boeren, agrarisch, agrarisch-urbaan, landbouwsamenleving, de agrarische revolutie, arbeidsdeling, sedentair		CE	2. Het ontstaan van landbouw en landbouwsamenlevingen;	2. Het ontstaan van landbouw en landbouwsamenlevingen;
			B8.5.1.2.2. Je beschrijft hoe de boeren dachten over het leven na de dood.	B8.5.1.2.2. Je beschrijft hoe de boeren dachten over het leven na de dood.					
		3. Het ontstaan van de eerste stedelijke gemeenschappen	B8.5.1.3.1. Je legt politieke, economische en sociale veranderingen uit die het gevolg waren van het ontstaan van stedelijke gemeenschappen.	B8.5.1.3.1. Je legt politieke, economische en sociale veranderingen uit die het gevolg waren van het ontstaan van stedelijke gemeenschappen.	stad		CE	3. Het ontstaan van de eerste stedelijke gemeenschappen.	3. Het ontstaan van de eerste stedelijke gemeenschappen.
			B8.5.1.3.2. Je beseft dat de prehistorie eindigt zodra uit of over een samenleving schriftelijke bronnen beschikbaar zijn.	B8.5.1.3.2. Je beseft dat de prehistorie eindigt zodra uit of over een samenleving schriftelijke bronnen beschikbaar zijn.	primaire bronnen, secundaire bronnen, ongeschreven bronnen,		CE	3. Het ontstaan van de eerste stedelijke gemeenschappen.	3. Het ontstaan van de eerste stedelijke gemeenschappen.
2. Grieken en Romeinen (3000 vC - 500 nC)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van Grieken en Romeinen (3000 v.Chr - 500 n.Chr.) en je geeft er betekenis aan.	4. De ontwikkeling van het wetenschappelijk denken en het denken over burgerschap en politiek in de Griekse stadstaat	B8.5.2.1.1. Je legt het verschil uit tussen een mythologische en een rationeel-wetenschappelijke verklaring van de wereld.	B8.5.2.1.1. Je legt het verschil uit tussen een mythologische en een rationeel-wetenschappelijke verklaring van de wereld.	politiek, wetenschap, stadstaat, burgerschap		CE	4. De ontwikkeling van wetenschappelijk denken en het denken over burgerschap en politiek in de Griekse stadstaat.	4. De ontwikkeling van wetenschappelijk denken en het denken over burgerschap en politiek in de Griekse stadstaat.
			B8.5.2.1.2. Je vergelijkt de Atheense democratie met de huidige vorm van democratie in Nederland.	B8.5.2.1.2. Je vergelijkt de Atheense democratie met de huidige vorm van democratie in Nederland.					
		5. De klassieke vormtaal van de Grieks-Romeinse cultuur	B8.5.2.2.1. Je geeft voorbeelden van de Griekse en Romeinse bouwkunst en beeldhouwkunst.	B8.5.2.2.1. Je geeft voorbeelden van de Griekse en Romeinse bouwkunst en beeldhouwkunst.	beeldhouwkunst, bouwkunst, architectuur, klassiek, cultuur		CE	5. De klassieke vormtaal van de Grieks-Romeinse cultuur.	5. De klassieke vormtaal van de Grieks-Romeinse cultuur.
		6. De groei van het Romeinse imperium waardoor de Grieks-Romeinse cultuur zich in Europa verspreidde	B8.5.2.3.1. Je legt de relatie uit tussen de groei van het Romeinse Rijk en de verspreiding van de Grieks-Romeinse cultuur.	B8.5.2.3.1. Je legt de relatie uit tussen de groei van het Romeinse Rijk en de verspreiding van de Grieks-Romeinse cultuur.	imperium		CE	6. De groei van het Romeinse imperium waardoor de Grieks-Romeinse cultuur zich in Europa verspreidde.	6. De groei van het Romeinse imperium waardoor de Grieks-Romeinse cultuur zich in Europa verspreidde.
		7. De confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa	B8.5.2.4.1. Je geeft voorbeelden van de uitwisseling van de Grieks- Romeinse en de Germaanse cultuur.	B8.5.2.4.1. Je geeft voorbeelden van de uitwisseling van de Grieks- Romeinse en de Germaanse cultuur.			CE	7. De confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa.	7. De confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa.
			B8.5.2.4.2. Je beschrijft de gevolgen van de grote volksverhuizing.	B8.5.2.4.2. Je beschrijft de gevolgen van de grote volksverhuizing.	volksverhuizing		CE	7. De confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa.	7. De confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa.
		8. De ontwikkeling van het jodendom en het christendom als de eerste monotheïstische godsdiensten	B8.5.2.5.1. Je beschrijft de ontwikkeling van monotheïstische godsdiensten, met name het jodendom en het christendom.	B8.5.2.5.1. Je beschrijft de ontwikkeling van monotheïstische godsdiensten, met name het jodendom en het christendom.	godsdienst, jodendom, christendom, polytheïsme, monotheïsme		CE	8. De ontwikkeling van het jodendom en het christendom als de eerste monotheïstische godsdiensten.	8. De ontwikkeling van het jodendom en het christendom als de eerste monotheïstische godsdiensten.

SLO-leerdoelenkaart beheersingsniveaus Geschiedenis bovenbouw havo/vwo

Kern	Leerdoel	Subkern	Leerdoelen havo	Leerdoelen vwo	Vakbegrippen	CE/SE havo	CE/SE vwo	Eindterm havo	Eindterm vwo	
2. Grieken en Romeinen (3000 vC - 500 nC)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van Grieken en Romeinen (3000 v.Chr - 500 n.Chr.) en je geeft er betekenis aan.	8. De ontwikkeling van het jodendom en het christendom als de eerste monotheïstische godsdiensten	B8.5.2.5.2. Je beschrijft hoe het christendom staatsgodsdienst werd in het Romeinse Rijk.	B8.5.2.5.2. Je beschrijft hoe het christendom staatsgodsdienst werd in het Romeinse Rijk.	staatsgodsdienst		CE	8. De ontwikkeling van het jodendom en het christendom als de eerste monotheïstische godsdiensten.	8. De ontwikkeling van het jodendom en het christendom als de eerste monotheïstische godsdiensten.	
3. Monniken en ridders (500 - 1000)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van monniken en ridders (500 - 1000) en je geeft er betekenis aan.	9. De verspreiding van het christendom in geheel Europa	B8.5.3.1.1. Je legt uit hoe het christendom zich in het Romeinse Rijk kon verspreiden.	B8.5.3.1.1. Je legt uit hoe het christendom zich in het Romeinse Rijk kon verspreiden.	christendom		CE	9. De verspreiding van het christendom in geheel Europa.	9. De verspreiding van het christendom in geheel Europa.	
		10. Het ontstaan en de verspreiding van de islam	B8.5.3.2.1. Je beschrijft hoe de islam ontstond.	B8.5.3.2.1. Je beschrijft hoe de islam ontstond.	islam		CE	10. Het ontstaan en de verspreiding van de islam.	10. Het ontstaan en de verspreiding van de islam.	
			B8.5.3.2.2. Je beschrijft de leer van de islam in hoofdlijnen.	B8.5.3.2.2. Je beschrijft de leer van de islam in hoofdlijnen.						
			B8.5.3.2.3. Je beschrijft hoe de islam zich verspreidde.	B8.5.3.2.3. Je beschrijft hoe de islam zich verspreidde.						
		11. De vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende agrarische cultuur, georganiseerd via hofstelsel en horigheid	B8.5.3.3.1. Je beschrijft de autarkische, agrarische samenleving aan de hand van het hofstelsel en het verschijnsel horigheid.	B8.5.3.3.1. Je beschrijft de autarkische, agrarische samenleving aan de hand van het hofstelsel en het verschijnsel horigheid.	hofstelsel, horigheid, autarkie, zelfvoorzienend		CE	11. De vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende agrarische cultuur, georganiseerd via hofstelsel en horigheid.	11. De vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende agrarische cultuur, georganiseerd via hofstelsel en horigheid.	
12. Het ontstaan van feodale verhoudingen in het bestuur	B8.5.3.4.2. Je beschrijft het feodale stelsel.	B8.5.3.4.2. Je beschrijft het feodale stelsel.	feodalisme, vazal, leenman, adel, standen		CE	12. Het ontstaan van feodale verhoudingen in het bestuur.	12. Het ontstaan van feodale verhoudingen in het bestuur.			
4. Steden en staten (1000 - 1500)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van steden en staten (1000 - 1500) en je geeft er betekenis aan.	13. De opkomst van handel en ambacht die de basis legde voor het herleven van een agrarisch-urbane samenleving	B8.5.4.1.1. Je beschrijft de opkomst van handel en het ontstaan van steden die na de val van het West-Romeinse rijk was verdwenen.	B8.5.4.1.1. Je beschrijft de opkomst van handel en het ontstaan van steden die na de val van het West-Romeinse rijk was verdwenen.	handel, ambacht		CE	13. De opkomst van handel en ambacht die de basis legde voor het herleven van een agrarisch-urbane samenleving.	13. De opkomst van handel en ambacht die de basis legde voor het herleven van een agrarisch-urbane samenleving.	
		14. De opkomst van de stedelijke burgerij en de toenemende zelfstandigheid van steden	B8.5.4.2.1. Je legt uit waarom de steden zelfstandiger werden t.o.v. de adel.	B8.5.4.2.1. Je legt uit waarom de steden zelfstandiger werden t.o.v. de adel.	burgerij		CE	CE	14. De opkomst van de stedelijke burgerij en de toenemende zelfstandigheid van steden.	14. De opkomst van de stedelijke burgerij en de toenemende zelfstandigheid van steden.
		15. Het conflict in de christelijke wereld over de vraag of de wereldlijke dan wel de geestelijke macht het primaat behoorde te hebben	B8.5.4.3.1. Je legt de strijd tussen kerk en staat om de macht in de samenleving uit.	B8.5.4.3.1. Je legt de strijd tussen kerk en staat om de macht in de samenleving uit.	investituurstrijd, wereldlijke macht, geestelijkheid		SE	CE	15. Het conflict in de christelijke wereld over de vraag of de wereldlijke dan wel de geestelijke macht het primaat behoorde te hebben.	15. Het conflict in de christelijke wereld over de vraag of de wereldlijke dan wel de geestelijke macht het primaat behoorde te hebben.
		16. De expansie van de christelijke wereld naar buiten toe, onder andere in de vorm van de kruistochten	B8.5.4.4.1. Je legt de (motieven voor) de christelijke expansie naar buiten toe, onder andere in de vorm van de kruistochten, uit.	B8.5.4.4.1. Je legt de (motieven voor) de christelijke expansie naar buiten toe, onder andere in de vorm van de kruistochten, uit.	kruistochten		SE	CE	16. De expansie van de christelijke wereld naar buiten toe, onder andere in de vorm van de kruistochten.	16. De expansie van de christelijke wereld naar buiten toe, onder andere in de vorm van de kruistochten.
		17. Het begin van staatsvorming en centralisatie	B8.5.4.5.1. Je beschrijft het ontstaan van staten en de politiek van centralisatie.	B8.5.4.5.1. Je beschrijft het ontstaan van staten en de politiek van centralisatie.	staatsvorming, staatsburgerschap, centralisatie, gewest		CE	CE	17. Het begin van staatsvorming en centralisatie.	17. Het begin van staatsvorming en centralisatie.
			B8.5.4.5.2 Je beschrijft de centralisatiepolitiek van Karel V aan de hand van de instelling van de drie Collaterale Raden.	B8.5.4.5.2 Je beschrijft de centralisatiepolitiek van Karel V aan de hand van de instelling van de drie Collaterale Raden.			SE	CE	17. Het begin van staatsvorming en centralisatie.	17. Het begin van staatsvorming en centralisatie.
5. Ontdekkers en hervormers (1500 - 1600)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van ontdekkers en hervormers (1500 -1600) en je geeft er betekenis aan	18. Het begin van de Europese overzeese expansie	B8.5.5.1.1. Je legt motieven voor de ontdekkingsreizen uit.	B8.5.5.1.1. Je legt motieven voor de ontdekkingsreizen uit.	ontdekkingsreizen, economie, expansie, handelskapitalisme	CE	CE	18. Het begin van de Europese overzeese expansie.	18. Het begin van de Europese overzeese expansie.	
			B8.5.5.1.2. Je beschrijft voorbeelden uit de eerste fase van de Europese expansie.	B8.5.5.1.2. Je beschrijft voorbeelden uit de eerste fase van de Europese expansie.						
		19. Het veranderende mens- en wereldbeeld van de renaissance en het begin van een nieuwe wetenschappelijke belangstelling	B8.5.5.2.1. Je beschrijft over mens en wereld in de renaissance in met name Italië vanaf het midden van de veertiende eeuw.	B8.5.5.2.1. Je beschrijft over mens en wereld in de renaissance in met name Italië vanaf het midden van de veertiende eeuw.	renaissance, wereldbeeld		CE	CE	19. Het veranderende mens- en wereldbeeld van de renaissance en het begin van een nieuwe wetenschappelijke belangstelling.	19. Het veranderende mens- en wereldbeeld van de renaissance en het begin van een nieuwe wetenschappelijke belangstelling.
			B8.5.5.2.2. Je beschrijft de nieuwe wetenschappelijke belangstelling, vanaf ongeveer het midden van de veertiende eeuw	B8.5.5.2.2. Je beschrijft de nieuwe wetenschappelijke belangstelling, vanaf ongeveer het midden van de veertiende eeuw	wetenschap		CE	CE	19. Het veranderende mens- en wereldbeeld van de renaissance en het begin van een nieuwe wetenschappelijke belangstelling.	19. Het veranderende mens- en wereldbeeld van de renaissance en het begin van een nieuwe wetenschappelijke belangstelling.

SLO-leerdoelenkaart beheersingsniveaus Geschiedenis bovenbouw havo/vwo

Kern	Leerdoel	Subkern	Leerdoelen havo	Leerdoelen vwo	Vakbegrippen	CE/SE havo	CE/SE vwo	Eindterm havo	Eindterm vwo	
5. Ontdekkers en hervormers (1500 - 1600)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van ontdekkers en hervormers (1500 -1600) en je geeft er betekenis aan	20. De hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de klassieke Oudheid	B8.5.5.3.1. Je beschrijft de hernieuwde belangstelling voor de klassieke oudheid, met name op het gebied van bouwkunst, beeldende kunst en letteren (humanisme)	B8.5.5.3.1. Je beschrijft de hernieuwde belangstelling voor de klassieke oudheid, met name op het gebied van bouwkunst, beeldende kunst en letteren (humanisme)	erfgoed	CE	CE	20. De hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de klassieke Oudheid.	20. De hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de klassieke Oudheid.	
		21. De protestantse reformatie die splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had	B8.5.5.4.1. Je legt de denkbeelden van de Reformatie aan de hand van Luther en Calvijn uit.	B8.5.5.4.1. Je legt de denkbeelden van de Reformatie aan de hand van Luther en Calvijn uit.	katholicisme, protestantisme, reformatie, kerkhervorming, Luther, Calvijn, ketter, privilege, cuius regio, eius religio	CE	CE	21. De protestantse reformatie die splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had.	21. De protestantse reformatie die splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had.	
			B8.5.5.4.2. Je legt de gevolgen van reformatie, die leidde tot een de splitsing van de christelijke kerk, uit, o.a. aan de hand van het principe cuius regio, eius religio.	B8.5.5.4.2. Je legt de gevolgen van reformatie, die leidde tot een de splitsing van de christelijke kerk, uit, o.a. aan de hand van het principe cuius regio, eius religio.						
			B8.5.5.4.3. Je verklaart het belang van Luther's optreden in Worms.	B8.5.5.4.3. Je verklaart het belang van Luther's optreden in Worms.			CE	CE	21. De protestantse reformatie die splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had.	21. De protestantse reformatie die splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had.
		22. Het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat	B8.5.5.5.1. Je beschrijft de oorzaken van het uitbreken van de Opstand in de Nederlanden, o.a. aan de hand van: * De vervolging van ketters * De centralisatiepolitiek van Karel V * Raad van Beroerten	B8.5.5.5.1. Je beschrijft de oorzaken van het uitbreken van de Opstand in de Nederlanden, o.a. aan de hand van: * De vervolging van ketters * De centralisatiepolitiek van Karel V * Instelling van drie Collaterale Raden * Raad van Beroerten			CE	CE	22. Het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat.	22. Het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat.
22. Het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat	B8.5.5.5.2. Je beschrijft het verloop van de opstand van de Nederlanden tegen Spanje, o.a. aan de hand van: * watergeuzen 1572 * Pacificatie van Gent 1576 * Unie van Utrecht 1579 * Plakkaat van Verlatinge * Moord op Willem van Oranje 1584 * Val van Antwerpen 1585 * Erkenning soevereiniteit door Engeland en Frankrijk 1596 * Vrede van Münster 1648	B8.5.5.5.2. Je beschrijft het verloop van de opstand van de Nederlanden tegen Spanje, o.a. aan de hand van: * watergeuzen 1572 * Het ontzet van Leiden * Pacificatie van Gent 1576 * Alteratie van Amsterdam * Unie van Utrecht 1579 * Plakkaat van Verlatinge * Moord op Willem van Oranje 1584 * Val van Antwerpen 1585 * De Spaanse Armada wordt verslagen * De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden 1588 * Erkenning soevereiniteit door Engeland en Frankrijk 1596 * Vrede van Münster 1648	Bloedpakkaten, <i>Collaterale Raden, Raad van Staten, De Geheime Raad, Raad van Financiën</i> , Karel V, Filips II, Willem van Oranje, Alva, Beeldenstorm 1566, Raad van Beroerten, watergeuzen 1572, Statenvergadering, soevereiniteit, huurlingenleger	CE	CE	22. Het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat.	22. Het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat.			
6. Regenten en vorsten (1600 - 1700)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van regenten en vorsten (1600 - 1700) en je geeft er betekenis aan.	23. Het streven van vorsten naar absolute macht	B8.5.6.1.1. Je beschrijft hoe vorsten in verschillen Europese landen er, in meer of mindere mate, in slagden absolute macht te verwerven.	B8.5.6.1.1. Je beschrijft hoe vorsten in verschillen Europese landen er, in meer of mindere mate, in slagden absolute macht te verwerven.	absolutisme	CE	CE	23. Het streven van vorsten naar absolute macht.	23. Het streven van vorsten naar absolute macht.	
		24. De bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek	B8.5.6.2.1. Je beschrijft in hoeverre de Nederlandse Republiek in Europa op staatkundig terrein een bijzonder plaats innam.	B8.5.6.2.1. Je beschrijft in hoeverre de Nederlandse Republiek in Europa op staatkundig terrein een bijzonder plaats innam.	Staten-Generaal, Generaliteitslanden	CE	CE	24. De bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek.	24. De bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek.	
			B8.5.6.2.2. Je geeft een verklaring voor het ontstaan van de Gouden Eeuw in de republiek.	B8.5.6.2.2. Je geeft een verklaring voor het ontstaan van de Gouden Eeuw in de republiek.	Gouden Eeuw	CE	CE	24. De bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek.	24. De bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek.	
			B8.5.6.2.3. Je legt een relatie tussen de economische en culturele bloei van de Nederlandse Republiek in de zeventiende eeuw.	B8.5.6.2.3. Je legt een relatie tussen de economische en culturele bloei van de Nederlandse Republiek in de zeventiende eeuw.	Staten-generaal, <i>landsadvocaat</i> , Johan van Oldenbarnevelt, stadhouder, Staatse leger, <i>Statenvergadering, Verdrag van Münster</i>	CE	CE	24. De bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek.	24. De bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek.	
		B8.5.6.2.4. Je geeft betekenis aan de volgende gebeurtenissen: * de onthoofding van Johan van Oldenbarnevelt * Het Twaalfjarig bestand 1609-1621 * Het ontstaan van de Portugees-Israëlitische Gemeente in Amsterdam * hetgeen leidt tot de bouw van de Portugees synagoge in Amsterdam * Verdrag van Münster								

SLO-leerdoelenkaart beheersingsniveaus Geschiedenis bovenbouw havo/vwo

Kern	Leerdoel	Subkern	Leerdoelen havo	Leerdoelen vwo	Vakbegrippen	CE/SE havo	CE/SE vwo	Eindterm havo	Eindterm vwo	
6. Regenten en vorsten (1600 - 1700)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van regenten en vorsten (1600 - 1700) en je geeft er betekenis aan.	25. Wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie	B8.5.6.3.1. Je beschrijft de rol van de Republiek bij het ontstaan van een wereldhandel en het handelskapitalisme, aan de hand van de WIC en de VOC.	B8.5.6.3.1. Je beschrijft de rol van de Republiek bij het ontstaan van een wereldhandel en het handelskapitalisme, aan de hand van de WIC en de VOC.	moedernegotie, VOC, monopolie, WIC,	CE	CE	25. Wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie.	25. Wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie.	
				B8.5.6.3.2 Je beschrijft hoe Coen het bestuurscentrum van de VOC verplaatste naar Batavia.			CE	CE	25. Wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie.	25. Wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie.
		26. De wetenschappelijke revolutie	B8.5.6.4.1. Je beschrijft hoe theorieën en wetten in de exacte wetenschappen dankzij de wetenschappelijke voortaan tot stand komen op grond van redeneren en waarnemen in combinatie met experimenteren.	B8.5.6.4.1. Je beschrijft hoe theorieën en wetten in de exacte wetenschappen dankzij de wetenschappelijke voortaan tot stand komen op grond van redeneren en waarnemen in combinatie met experimenteren.	wetenschappelijke revolutie	CE	CE	26. De wetenschappelijke revolutie.	26. De wetenschappelijke revolutie.	
7. Pruiken en revoluties (1700 - 1800)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van prouken en revoluties (1700 - 1800) en je geeft er betekenis aan.	27. Rationeel optimisme en 'verlicht denken' dat werd toegepast op alle terreinen van de samenleving: godsdienst, politiek, economie en sociale verhoudingen	B8.5.7.1.1. Je legt denkbeelden van de Verlichting op het gebied van politiek, godsdienst, economie en sociale verhoudingen uit.	B8.5.7.1.1. Je legt denkbeelden van de Verlichting op het gebied van politiek, godsdienst, economie en sociale verhoudingen uit.	<i>Droit Divin</i> , Verlichting, 'verlicht denken', <i>empirisme</i> , <i>rationalisme</i> , <i>intolerantie</i> , <i>natuurwetten</i> , <i>religieuze tolerantie</i> , <i>scheiding van kerk en staat</i> , <i>voortgangsgedachte</i> , <i>soevereiniteit</i> , <i>Droit Divin</i> , <i>Kant</i> , <i>Locke</i> , <i>Rousseau</i> , <i>Spinoza</i> , <i>Voltaire</i>	CE	CE	27. Rationeel optimisme en 'verlicht denken' dat werd toegepast op alle terreinen van de samenleving: godsdienst, politiek, economie en sociale verhoudingen.	27. Tationeel optimisme en 'verlicht denken' dat werd toegepast op alle terreinen van de samenleving: godsdienst, politiek, economie en sociale verhoudingen.	
				B8.5.7.1.2. Je beschrijft ideeën over de ideale samenleving ten tijde van de Verlichting aan de hand van * Kant over de definitie van Verlichting en de gevaren van het rationalisme * Locke en Rousseau over het sociaal contract * Spinoza over de invloed van God op het dagelijks leven * Voltaire over de vrijheid van denken en de rol van de staat	Droit Divin, Verlichting, 'verlicht denken', empirisme, rationalisme, intolerantie, natuurwetten, religieuze tolerantie, scheiding van kerk en staat, voortgangsgedachte, soevereiniteit, Droit Divin, Kant, Locke, Rousseau, Spinoza, Voltaire				27. Rationeel optimisme en 'verlicht denken' dat werd toegepast op alle terreinen van de samenleving: godsdienst, politiek, economie en sociale verhoudingen.	
				B8.5.7.1.3. Je beschrijft ideeën over de ideale samenleving ten tijde van de Verlichting aan de hand van de Cahiers des doléances	Droit Divin, Verlichting, 'verlicht denken', empirisme, rationalisme, intolerantie, natuurwetten, religieuze tolerantie, scheiding van kerk en staat, voortgangsgedachte, soevereiniteit, Droit Divin, Kant, Locke, Rousseau, Spinoza, Voltaire					27. Rationeel optimisme en 'verlicht denken' dat werd toegepast op alle terreinen van de samenleving: godsdienst, politiek, economie en sociale verhoudingen.
		28. Voortbestaan van het ancien régime met pogingen om het vorstelijk bestuur op eigentijdse verlichte wijze vorm te geven (verlicht absolutisme)	B8.5.7.2.1 Je legt de begrippen verlicht absolutisme en ancien régime uit.	B8.5.7.2.1 Je legt de begrippen verlicht absolutisme en ancien régime uit.	ancien régime, verlicht absolutisme	CE	CE	28. Voortbestaan van het ancien régime met pogingen om het vorstelijk bestuur op eigentijdse verlichte wijze vorm te geven (verlicht absolutisme).	28. Voortbestaan van het ancien régime met pogingen om het vorstelijk bestuur op eigentijdse verlichte wijze vorm te geven (verlicht absolutisme).	
		29. Uitbouw van de Europese overheersing, met name in de vorm van plantagekoloniën en de daarmee verbonden transatlantische slavenhandel, en de opkomst van het abolitionisme	B8.5.7.3.2. Je legt een relatie tussen de transatlantische slavenhandel en slavenarbeid op plantages.	B8.5.7.3.2. Je legt een relatie tussen de transatlantische slavenhandel en slavenarbeid op plantages.	overheersing, plantage, plantagekolonie, slavernij, transatlantische slavenhandel, abolitionisme,	CE	CE	29. Uitbouw van de Europese overheersing, met name in de vorm van plantagekoloniën en de daarmee verbonden transatlantische slavenhandel, en de opkomst van het abolitionisme.	29. Uitbouw van de Europese overheersing, met name in de vorm van plantagekoloniën en de daarmee verbonden transatlantische slavenhandel, en de opkomst van het abolitionisme.	
			B8.5.7.3.2. Je legt een relatie tussen het abolitionisme en het verlichtingsdenken	B8.5.7.3.2. Je legt een relatie tussen het abolitionisme en het verlichtingsdenken						
30. De democratische revoluties in westerse landen met als gevolg discussies over grondwetten, grondrechten en staatsburgerschap	B8.5.7.4.1. Je beschrijft democratische revoluties (bijvoorbeeld in Frankrijk, de V.S. of de Republiek) en de als gevolg daarvan ontstane discussies over grondwetten, grondrechten en staatsburgerschap.	B8.5.7.4.1. Je beschrijft democratische revoluties (bijvoorbeeld in Frankrijk, de V.S. of de Republiek) en de als gevolg daarvan ontstane discussies over grondwetten, grondrechten en staatsburgerschap.	democratische revolutie, staatsburgerschap, grondwet, grondrecht	CE	CE	30. De democratische revoluties in westerse landen met als gevolg discussies over grondrechten en staatsburgerschap.	30. De democratische revoluties in westerse landen met als gevolg discussies over grondrechten en staatsburgerschap.			

SLO-leerdoelenkaart beheersingsniveaus Geschiedenis bovenbouw havo/vwo

Kern	Leerdoel	Subkern	Leerdoelen havo	Leerdoelen vwo	Vakbegrippen	CE/SE havo	CE/SE vwo	Eindterm havo	Eindterm vwo
7. Pruiken en revoluties (1700 - 1800)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van pruiken en revoluties (1700 - 1800) en je geeft er betekenis aan.	30. De democratische revoluties in westerse landen met als gevolg discussies over grondwetten, grondrechten en staatsburgerschap		B8.5.7.4.2. Je beschrijft (het verloop van) de Franse Revolutie in 1789 is in het licht van de verlichting aan de hand van de volgende begrippen: * Cahiers des doléances * Verklaring van de Rechten van de Mens 1789 * Wet Le Chapelier * Grondwet * Tweede Revolutie 1792 * Proces van 'burger Capet' * Einde Schrikbewind 1795 * Einde Directoire 1799 * Code Napoleon	<i>Ancien Regime, Jacobijnen, Girondijnen, constitutionele monarchie, standenmaatschappij, schrikbewind, Directoire, Lodewijk XVI, Robespierre</i>	CE	CE	Domein B en kenmerkende aspecten 27 en 30	Domein B en kenmerkende aspecten 27 en 30
				B8.5.7.4.3. Je beschrijft de invloed van de Verlichting op de politieke cultuur in de periode 1815-1848 aan de hand van de volgende begrippen en gebeurtenissen: * Congres van Wenen 1815 * Liberale revoluties 1848 * Verdrag van Verona * Belgische Opstand * Frankfurter Parlement * restauratie * liberalisme * socialisme * Marx * klassenstrijd * volkssoevereiniteit * nationalisme * natiestaat * maakbaarheid van de samenleving	<i>Restauratie, liberalisme, socialisme, Marx, klassenstrijd, volkssoevereiniteit, nationalisme, natiestaat, maakbaarheid van de samenleving</i>	CE	CE	Domein B en kenmerkende aspecten 28, 30 en 36	Domein B en kenmerkende aspecten 28, 30 en 36
8. Burgers en stoommachines (1800 - 1900)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van burgers en stoommachines (1800 -1900) en je geeft er betekenis aan.	31. de industriële revolutie die in de westerse wereld de basis legde voor een industriële samenleving	B8.5.8.1.1. Je beschrijft hoe de industriële revolutie de basis legde voor een industriële samenleving.	B8.5.8.1.1. Je beschrijft hoe de industriële revolutie de basis legde voor een industriële samenleving.	industrie, industriële samenleving, industriële revolutie, industrialisering	CE	CE	31. De industriële revolutie die in de westerse wereld de basis legde voor een industriële samenleving; - discussies over de 'sociale kwestie'.	31. De industriële revolutie die in de westerse wereld de basis legde voor een industriële samenleving; - discussies over de 'sociale kwestie'.
		32. discussies over de 'sociale kwestie'	B8.5.8.1.2. Je beschrijft de gevolgen van de industrialisering van de samenleving o.a. aan de hand van de discussies over de 'sociale kwestie'.	B8.5.8.1.2. Je beschrijft de gevolgen van de industrialisering van de samenleving o.a. aan de hand van de discussies over de 'sociale kwestie'.	sociale kwestie'	CE	CE	32. Discussies over de 'sociale kwestie'.	32. Discussies over de 'sociale kwestie'.
		33. de moderne vorm van imperialisme die verband hield met de industrialisatie	B8.5.8.3.1. Je legt een relatie tussen het modern-imperialisme en de industrialisering van de samenleving (grondstoffen, afzetgebieden).	B8.5.8.3.1. Je legt een relatie tussen het modern-imperialisme en de industrialisering van de samenleving (grondstoffen, afzetgebieden).	modern-imperialisme, industrialisatie,	CE	CE	33. De moderne vorm van imperialisme die verband hield met de industrialisatie.	33. De moderne vorm van imperialisme die verband hield met de industrialisatie.
			B8.5.8.3.2. Je beschrijft de gevolgen van de Duitse eenwording voor het machtsevenwicht in Europa in de periode 1871-1918 aan de hand van de volgende begrippen en personen: * Weltpolitiek * Frans-Duitse oorlog 1870-1871 * Wilhelm II keizer 1 * Conferentie van Berlijn 1888	B8.5.8.3.2. Je beschrijft de gevolgen van de Duitse eenwording voor het machtsevenwicht in Europa in de periode 1871-1918 aan de hand van de volgende begrippen en personen: * Weltpolitiek * Frans-Duitse oorlog 1870-1871 * Wilhelm II keizer 1 * Conferentie van Berlijn 1888	Duitse keizerrijk, Wilhem I, Wilhem II, Rijkskanselier, Bismarck, Weltpolitiek, alliantiepolitiek, militarisme	CE	CE	33. De moderne vorm van imperialisme die verband hield met de industrialisatie.	33. De moderne vorm van imperialisme die verband hield met de industrialisatie.
		34. De opkomst van emancipatiebewegingen	B8.5.8.4.1. Je beschrijft de opkomst van emancipatiebewegingen van arbeiders en vrouwen.	B8.5.8.4.1. Je beschrijft de opkomst van emancipatiebewegingen van arbeiders en vrouwen.	socialisten, protestanten, katholieken, feminisme, emancipatiebeweging	CE	CE	34. De opkomst van emancipatiebewegingen.	34. De opkomst van emancipatiebewegingen.
		35. Voortschrijdende democratisering, met deelname van steeds meer mannen en vrouwen aan het politieke proces	B8.5.8.5.1. Je beschrijft de voortschrijdende democratisering met de deelname van steeds meer mannen en vrouwen aan het politieke proces.	B8.5.8.5.1. Je beschrijft de voortschrijdende democratisering met de deelname van steeds meer mannen en vrouwen aan het politieke proces.	stemrecht, kiesrecht, democratisering, politieke partijen, vakbonden	CE	CE	35. Voortschrijdende democratisering, met deelname van steeds meer mannen en vrouwen aan het politieke proces.	35. Voortschrijdende democratisering, met deelname van steeds meer mannen en vrouwen aan het politieke proces.
36. De opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen: liberalisme, nationalisme, socialisme, confessionalisme en feminisme	B8.5.8.6.1. Je beschrijft de opkomst van de volgende politiek-maatschappelijke stromingen: * liberalisme * nationalisme * socialisme * confessionalisme * feminisme.	B8.5.8.6.1. Je beschrijft de opkomst van de volgende politiek-maatschappelijke stromingen: * liberalisme * nationalisme * socialisme * confessionalisme * feminisme.	stemrecht, liberalisme, socialisme, protestantisme, katholicisme, politieke partijen, politieke stroming, nationalisme, confessionalisme, feminisme	CE	CE	36. De opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen: liberalisme, nationalisme, socialisme, confessionalisme en feminisme.	36. De opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen: liberalisme, nationalisme, socialisme, confessionalisme en feminisme.		

SLO-leerdoelenkaart beheersingsniveaus Geschiedenis bovenbouw havo/vwo

Kern	Leerdoel	Subkern	Leerdoelen havo	Leerdoelen vwo	Vakbegrippen	CE/SE havo	CE/SE vwo	Eindterm havo	Eindterm vwo
9. Wereldoorlogen (1900 - 1950)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen in de tijd van de wereldoorlogen (1900 - 1950) en je geeft er betekenis aan.	37. De rol van moderne propaganda- en communicatiemiddelen en vormen van massaorganisatie	B8.5.9.1.1. Je beschrijft de rol van moderne propaganda- en communicatiemiddelen en vormen van massaorganisatie.	B8.5.9.1.1. Je beschrijft de rol van moderne propaganda- en communicatiemiddelen en vormen van massaorganisatie.	massaorganisatie, propaganda, communicatiemiddelen.	CE	CE	37. De rol van moderne propaganda- en communicatiemiddelen en vormen van massaorganisatie.	37. De rol van moderne propaganda- en communicatiemiddelen en vormen van massaorganisatie.
		38. Het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën communisme en fascisme/nationaalsocialisme	B8.5.9.2.1. Je beschrijft het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën communisme en fascisme/nationaalsocialisme.	B8.5.9.2.1. Je beschrijft het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën communisme en fascisme/nationaalsocialisme.	ideologie, totalitarisme, communisme, fascisme, nationaalsocialisme	CE	CE	38. Het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën communisme en fascisme/nationaalsocialisme;	38. Het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën communisme en fascisme/nationaalsocialisme;
			B8.5.9.2.2. Je beschrijft de oorzaken van de ondergang van de Republiek van Weimar tot aan 1933 aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Vrede van Versailles 1919 * Hyperinflatie 1923 * Beurskrach 1929 * Rijksdagbrand * Hitler Rijkskanselier 1933 * Machtigingswet	B8.5.9.2.2. Je beschrijft de oorzaken van de ondergang van de Republiek van Weimar tot aan 1933 aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Vrede van Versailles 1919 * Spartakus-opstand * Hyperinflatie 1923 * Dawesplan * Beurskrach 1929 * Rijksdagbrand * Hitler Rijkskanselier 1933 * Machtigingswet	Hitler, nationaalsocialisme, totalitarisme, NSDAP	CE	CE	38. Het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën communisme en fascisme/nationaalsocialisme;	38. Het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën communisme en fascisme/nationaalsocialisme;
			B8.5.9.2.3. Je beschrijft de gevolgen van het nationaalsocialisme voor Duitsland en Europa aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Neurenberger wetten * Conferentie van München	B8.5.9.2.3. Je beschrijft de gevolgen van het nationaalsocialisme voor Duitsland en Europa aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Instelling Rijkscultuurkamer * Ingebruikname concentratiekamp Dachau * Neurenberger wetten * Conferentie van München	nationaalsocialisme, Goebbels, propaganda, terreur, censuur, Volksgemeinschaft, appeasement, Arische ras, geallieerden	CE	CE	38. Het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën communisme en fascisme/nationaalsocialisme;	38. Het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën communisme en fascisme/nationaalsocialisme;
		39. De crisis van het wereldkapitalisme	B8.5.9.3.1. Je beschrijft de crisis van het wereldkapitalisme in de jaren dertig.	B8.5.9.3.1. Je beschrijft de crisis van het wereldkapitalisme in de jaren dertig.	wereldkapitalisme, crisis, wereldeconomie	CE	CE	39. De crisis van het wereldkapitalisme.	39. De crisis van het wereldkapitalisme.
		40. Het voeren van twee wereldoorlogen	B8.5.9.4.1. Je beschrijft het verloop van de Eerste Wereldoorlog 1914-1918 en besteedt in ieder geval aandacht aan: * Duitsland een republiek 9 november 1918 * Wapenstilstand 11 november 1918	B8.5.9.4.1. Je beschrijft het verloop van de Eerste Wereldoorlog 1914-1918 en besteedt in ieder geval aandacht aan: * Slag bij de Marne * Duitsland een republiek 9 november 1918 * Wapenstilstand 11 november 1918	wereldoorlog	CE	CE	40. Het voeren van twee wereldoorlogen.	40. Het voeren van twee wereldoorlogen.
			B8.5.9.4.2. Je beschrijft het verloop van de Tweede Wereldoorlog 1939-1945 en besteedt in ieder geval aandacht aan: * Aanval op Polen 1939 * Slag bij Stalingrad 1941 * D-day 1944	B8.5.9.4.2. Je beschrijft het verloop van de Tweede Wereldoorlog 1939-1945 en besteedt in ieder geval aandacht aan: * Slag bij de Marne * Aanval op Polen 1939 * Slag bij Stalingrad 1941 * Wannseeconferentie * D-day 1944		CE	CE	40. Het voeren van twee wereldoorlogen.	40. Het voeren van twee wereldoorlogen.
		41. Racisme en discriminatie die leidden tot genocide, in het bijzonder op de joden	B8.5.9.5.1. Je beschrijft het racisme en de discriminatie in naz-Duitsland die leidden tot een genocide, in het bijzonder op de joden.	B8.5.9.5.1. Je beschrijft het racisme en de discriminatie in naz-Duitsland die leidden tot een genocide, in het bijzonder op de joden.	concentratiekampen, racisme, discriminatie, genocide, antisemitisme	CE	CE	41. Racisme en discriminatie die leidden tot genocide, in het bijzonder op de joden.	41. Racisme en discriminatie die leidden tot genocide, in het bijzonder op de joden.
		42. De Duitse bezetting van Nederland	B8.5.9.6.1. Je beschrijft de Duitse bezetting van Nederland.	B8.5.9.6.1. Je beschrijft de Duitse bezetting van Nederland.	bezetting	CE	CE	42. De Duitse bezetting van Nederland	42. De Duitse bezetting van Nederland
		43. Verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigingswapens en de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering	B8.5.9.7.1. Je beschrijft de verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigingswapens en de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering.	B8.5.9.7.1. Je beschrijft de verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigingswapens en de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering.	atoomwapens, massavernietigingswapens	CE	CE	43. Verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigingswapens en de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering	43. Verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigingswapens en de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering
44. Vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme	B8.5.9.8.1. Je beschrijft vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme.	B8.5.9.8.1. Je beschrijft vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme.	dekolonisatie, nationalisme, imperialisme	CE	CE	44. Vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme	44. Vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme		

SLO-leerdoelenkaart beheersingsniveaus Geschiedenis bovenbouw havo/vwo

Kern	Leerdoel	Subkern	Leerdoelen havo	Leerdoelen vwo	Vakbegrippen	CE/SE havo	CE/SE vwo	Eindterm havo	Eindterm vwo
10. Televisie en computer (vanaf 1950)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen plaatsen in de tijd van televisie en computer (vanaf 1950) en je geeft er betekenis aan.	45. De verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog	B8.5.10.1.1. Je beschrijft de oorzaken van de verdeling van Europa in twee ideologische blokken en van de groeiende spanning tussen deze blokken aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Russische Revolutie 1917 * Conferentie van Potsdam 1945 * Atoombom op Hiroshima * Truman Doctrine 1947 * Marshallplan * Blokkade van Berlijn 1948	B8.5.10.1.1. Je beschrijft de oorzaken van de verdeling van Europa in twee ideologische blokken en van de groeiende spanning tussen deze blokken aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Russische Revolutie 1917 * Conferentie van Potsdam 1945 * Atoombom op Hiroshima * Truman Doctrine 1947 * Marshallplan * Blokkade van Berlijn 1948 * Redevoering senator McCarthy over communisten in de Verenigde Staten	ideologie, blokvorming, atoomoorlog, wapenwedloop	CE	CE	45. De verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog.	45. De verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog.
			B8.5.10.1.2. Je beschrijft de redenen waarom de Koude Oorlog op kritieke momenten niet uitliep op een directe militaire confrontatie tussen beide grootmachten aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Hongaarse Opstand 1956 * Bouw van de Berlijnse muur 1961 * Cubacrisis 1962	B8.5.10.1.2. Je beschrijft de redenen waarom de Koude Oorlog op kritieke momenten niet uitliep op een directe militaire confrontatie tussen beide grootmachten aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Hongaarse Opstand 1956 * Bestorming van Felix Meritis in Amsterdam * Bouw van de Berlijnse muur 1961 * Cubacrisis 1962 * 'Ich bin ein Berliner'-toespraak van president Kennedy in Berlijn	klasseloze samenleving, wereldrevolutie, partijdictatuur, kapitalisme, as-mogendheden, Trumandoctrine, Stalin, Marshall, volksdemocratie, McCarthy	CE	CE	45. De verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog.	45. De verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog.
			B8.5.10.1.3. Je beschrijft de betrokkenheid van Azië bij de Koude Oorlog en de groeiende spanning tussen beide blokken in Azië en Afrika aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Het uitroepen van de volksrepubliek China 1949 * Korea Oorlog 1950 * Tonkin-resolutie 1964 * Akkoorden van Genève gesloten na de slag bij Dien Bien Phu * Bezoek Nixon aan China * Burgeroorlog in Angola tussen MPLA en FNLA	B8.5.10.1.3. Je beschrijft de betrokkenheid van Azië bij de Koude Oorlog en de groeiende spanning tussen beide blokken in Azië en Afrika aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Het uitroepen van de volksrepubliek China 1949 * Korea Oorlog 1950 * Tonkin-resolutie 1964 * Akkoorden van Genève gesloten na de slag bij Dien Bien Phu * Bezoek Nixon aan China * Burgeroorlog in Angola tussen MPLA en FNLA	BRD, DDR, NAVO, Warschaupact, co-existentie, Kennedy, Chroestsjov	CE	CE	45. De verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog.	45. De verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog.
			B8.5.10.1.4 Je beschrijft de oorzaken van het afnemen van de spanningen tussen Oost en West in de periode aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Praagse Lente * SDI-project 1980 * Val van de Berlijnse muur 1989 * eind communistisch regime in Rusland 1991	B8.5.10.1.4 Je beschrijft de oorzaken van het afnemen van de spanningen tussen Oost en West in de periode aan de hand van de volgende gebeurtenissen: * Praagse Lente * Salt I ondertekend * SDI-project 1980 * Demonstratie tegen kernwapens in Amsterdam * Val van de Berlijnse muur 1989 * eind communistisch regime in Rusland 1991	Détente, wapenwedloop, Gorbatsjov, Glasnost, Perestrojka, Breznjew-doctrine	CE	CE	45. de verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog.	45. de verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog.
		46. De dekolonisatie die een eind maakte aan de westerse hegemonie in de wereld	B8.5.10.2.1. Je beschrijft de dekolonisatie die een eind maakte aan de hegemonie van landen als Frankrijk en Engeland.	B8.5.10.2.1. Je beschrijft de dekolonisatie die een eind maakte aan de hegemonie van landen als Frankrijk en Engeland.	hegemonie, dekolonisatie	CE	CE	46. De dekolonisatie die een eind maakte aan de westerse hegemonie in de wereld	46. De dekolonisatie die een eind maakte aan de westerse hegemonie in de wereld
		47. De eenwording van Europa	B8.5.10.3.1. Je beschrijft hoe en waarom de Europese landen steeds meer gingen samenwerken als gevolg Tweede Wereldoorlog en de Koude Oorlog.	B8.5.10.3.1. Je beschrijft hoe en waarom de Europese landen steeds meer gingen samenwerken als gevolg Tweede Wereldoorlog en de Koude Oorlog.	Europese samenwerking	CE	CE	47. De eenwording van Europa	47. De eenwording van Europa
		48. Toenemende westerse welvaart die vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen	B8.5.10.4.1. Je beschrijft hoe de toenemende welvaart in (West-) Europa vanaf de jaren zestig leidde tot grote veranderingen op sociaal-cultureel gebied, bijvoorbeeld met betrekking tot gezagsverhoudingen en normen en waarden.	B8.5.10.4.1. Je beschrijft hoe de toenemende welvaart in (West-) Europa vanaf de jaren zestig leidde tot grote veranderingen op sociaal-cultureel gebied, bijvoorbeeld met betrekking tot gezagsverhoudingen en normen en waarden.	sociaal-culturele verandering	CE	CE	48. Toenemende westerse welvaart die vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen	48. Toenemende westerse welvaart die vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen

SLO-leerdoelenkaart beheersingsniveaus Geschiedenis bovenbouw havo/vwo

Kern	Leerdoel	Subkern	Leerdoelen havo	Leerdoelen vwo	Vakbegrippen	CE/SE havo	CE/SE vwo	Eindterm havo	Eindterm vwo
10. Televisie en computer (vanaf 1950)	Je plaatst historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, verschijnselen en (handelingen en gedachten van) personen plaatsen in de tijd van televisie en computer (vanaf 1950) en je geeft er betekenis aan.	49. De ontwikkeling van pluriforme en multiculturele samenlevingen	B8.5.10.5.1. Je beschrijft hoe er in West-Europa (Nederland) vanaf de jaren zestig pluriforme en multiculturele samenlevingen ontstonden.	B8.5.10.5.1. Je beschrijft hoe er in West-Europa (Nederland) vanaf de jaren zestig pluriforme en multiculturele samenlevingen ontstonden.	multiculturele samenleving, pluriforme samenleving	CE	CE	49. De ontwikkeling van pluriforme en multiculturele samenlevingen	49. De ontwikkeling van pluriforme en multiculturele samenlevingen
Domein C: Thema's			SE, door de leerling, docent of school in te vullen.	SE, door de leerling, docent of school in te vullen.		SE	SE	C9. Aan de hand van twee (voor profiel cultuur en maatschappij) / vier (voor profiel economie en maatschappij) nader omschreven concrete thema's met gebruikmaking van de eindtermen uit domein A een beargumenteerd antwoord geven op inhoudelijke vragen over het betreffende thema	C9. Aan de hand van vijf (voor profiel cultuur en maatschappij) / vier (voor profiel economie en maatschappij) nader omschreven concrete thema's met gebruikmaking van de eindtermen uit domein A een beargumenteerd antwoord geven op inhoudelijke vragen over het betreffende thema
			SE, door de leerling, docent of school in te vullen.	SE, door de leerling, docent of school in te vullen.		SE	SE	C9. Op grond van situaties in de verschillende tijdvakken ontwikkelingen op langere termijn beschrijven	C9. Op grond van situaties in de verschillende tijdvakken ontwikkelingen op langere termijn beschrijven
Domein D: Geschiedenis van de rechtsstaat en de parlementaire democratie		Vrijheidsrechten en politieke rechten	D10.1.1. Je legt een verband tussen de Verlichting en de industrialisering en het ontstaan van vrijheidsrechten en politieke rechten.	D10.1.1. Je legt een verband tussen de Verlichting en de industrialisering en het ontstaan van vrijheidsrechten en politieke rechten.	vrijheidsrechten, politieke rechten, Verlichting	SE	SE	D10. Verband leggen tussen het ontstaan van vrijheidsrechten en politieke rechten in bepaalde historische tijdvakken en kenmerkende aspecten van die tijdvakken;	D10. Verband leggen tussen het ontstaan van vrijheidsrechten en politieke rechten in bepaalde historische tijdvakken en kenmerkende aspecten van die tijdvakken;
		Belangrijke politieke denkers		D10.1.2. Je noemt belangrijke politieke denkers, zoals Machiavelli, Hobbes, Locke, Montesquieu, Rousseau, Smith en Marx en beschrijft hun opvattingen over de relatie tussen staat en onderdanen.	Machiavelli, Hobbes, Locke, Montesquieu, Rousseau, Smith en Marx	SE	SE	D10. Belangrijke denkers noemen en hun opvattingen over de relatie tussen staat en onderdanen;	D10. Belangrijke denkers noemen en hun opvattingen over de relatie tussen staat en onderdanen;
		Ontwikkeling van de rechtsstaat	D10.2.1. Je legt uit onder invloed van welke factoren de rechtsstaat zich in Nederland heeft ontwikkeld en welke actoren erbij betrokken waren.	D10.2.1. Je legt uit onder invloed van welke factoren de rechtsstaat zich in Nederland heeft ontwikkeld en welke actoren erbij betrokken waren.	klassiek-liberale rechtsstaat, democratische rechtsstaat	SE	SE	D10. Uitleggen onder invloed van welke factoren de rechtsstaat zich in Nederland heeft ontwikkeld en welke actoren erbij betrokken waren;	D10. Uitleggen onder invloed van welke factoren de rechtsstaat zich in Nederland heeft ontwikkeld en welke actoren erbij betrokken waren;
		Geschiedenis van de rechtsstaat en van de parlementaire democratie in Nederland vanaf 1795	D10.3.1. Je legt uit onder invloed van welke factoren de parlementaire democratie zich in Nederland heeft ontwikkeld sinds 1795.	D.3.1. Je legt uit onder invloed van welke factoren de parlementaire democratie zich in Nederland heeft ontwikkeld sinds 1795.	parlementaire democratie, verzuiling, Pacificatie, Schoolstrijd, sociale kwestie, kiesrecht kwestie, poldermodel, populisme	SE	SE	D10. Uitleggen onder invloed van welke factoren de parlementaire democratie zich in Nederland heeft ontwikkeld sinds 1795;	D10. Uitleggen onder invloed van welke factoren de parlementaire democratie zich in Nederland heeft ontwikkeld sinds 1795;
		Geschiedenis van politieke stromingen sinds 1848	D10.4.1. Je beschrijft de ontstaansgeschiedenis van de belangrijkste politieke stromingen en partijen sinds 1848.	D10.4.1. Je beschrijft de ontstaansgeschiedenis van de belangrijkste politieke stromingen en partijen sinds 1848.	politieke stroming, politieke partij, liberalisme, socialisme, protetstantisme, katholicisme, ARP, CHU, SDAP, PvdA, VVD, RKSP, KVP, CDA, Boerenpartij, D'66, PVV, Partij van de Dieren, Ouderenpartij, SP, CPN	SE	SE	D10. De ontstaansgeschiedenis van de belangrijkste politieke stromingen en partijen weergeven sinds 1848.	D10. De ontstaansgeschiedenis van de belangrijkste politieke stromingen en partijen weergeven sinds 1848.